

HOOGSTAMBOMEN

- De groei van de grote steden - Aken, Luik, Maastricht - gaf de fruitteelt in het Heuvel-land eind 19de eeuw een enorme impuls.
- De oppervlakte boomgaarden nam toe van 6000 (1870) naar 15.000 hectare (1950).
- In het voorjaar lokten de bloeiende boomgaarden tot in de jaren '60 busladingen dagjesmensen en toeristen naar het zuiden.
- De commercialisering van de fruitteelt luidde het begin van (bijna) het einde in.
- In plaats van de grote variatie in rassen van de oude hoogstamcultuur eiste 'de markt' massaproductie van enkele populaire rassen.
- Laagstambomen zorgden voor een hogere productiviteit per hectare dan hoogstam.
- Het areaal hoogstambomen daalde van 15.000 hectare in 1950 naar nog geen 2000 hectare tien jaar later.
- De stichting IKL werkt al 25 jaar aan behoud en herstel van de oude hoogstamcultuur.

Met de hoogstamboomgaard als basis kan in Zuid-Limburg een nieuwe economie ontwikkeld worden, denkt de stichting 'Ondernemers in en met het landschap'.

De hoogstam als verdienmodel

Eerherstel voor de hoogstamcultuur in Zuid-Limburg. Mooi voor natuur en landschap. En in potentie ook de basis voor een 'nieuwe economie' in de regio.

door **Guus Urlings**

Het project is, om in fruitteeltermen te spreken, nog niet helemaal rijp. „Er zitten nog wat groene plekjes in”, zegt Hans Franssen, stroopstoker te Klimmen en een van de kwartiermakers van de stichting 'Ondernemers in en met het Landschap'. Stichting i.o. In oprichting, dus. Doel van de stichting: herstel en uitbreiding van de authentieke hoogstamcultuur in Zuid-Limburg bevorderen, en op basis daarvan

een 'nieuwe economie' voor de regio ontwikkelen. De hoogstamboomgaard als verdienmodel. Investeren in het landschap en daarvan het rendement oogsten. De stichting haakt daarmee aan bij het project 'Bloesemlint' van de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL). IKL-Directeur Paul Debey, ook kwartiermaker van 'Ondernemers in en met het Landschap': „Het concept 'Bloesemlint' gaat uit van de gedachte dat mensen hun eigen landschap tot bloei kunnen brengen. Vrijwilligers, ondernemers, overheden, kunstenaars, horecamensen, iedereen die op de een of andere manier wil investeren in 'groen'. Hoe meer betrokkenheid, hoe meer zorg voor het landschap. De hoogstamboomgaard kan daarbij als bron van inspiratie fungeren, als verbindende schakel. In zo'n boomgaard komt alles bij elkaar: natuur, cultuur, voedsel, recreatie. 'Bloesemlint' wil mensen inspire-

ren, dynamiek losmaken, allerlei belangen aan elkaar koppelen om tot een optimaal resultaat te komen. Optimaal voor het landschap, maar ook voor de mensen die er wonen, werken, recreëren.” Zeker, er gebeurt op dit moment al het een en ander als het gaat om het benutten van de economische potenties van het Zuid-Limburgse landschap in het algemeen en hoogstamboomgaarden in het bijzon-

“ **Het concept gaat uit van het idee dat mensen hun eigen landschap tot bloei kunnen brengen.**

Paul Debey (IKL)

der. Het IKL heeft al bergen werk verzet op het gebied van herstel van de hoogstamcultuur, vooral in praktische zin: het onderhouden en aanplanten van hoogstambomen. Het bijna uitgestorven ambacht van het stroopstoken is door een aantal enthousiaste liefhebbers weer in ere hersteld. En zo zijn er nog wel meer initiatieven. Maar waarom is er bijvoorbeeld geen groot regiobreed evenement in de bloesem- of de oogsttijd? „Wat vaak ontbreekt, is een structurele aanpak”, zegt de derde kwartiermaker van 'Ondernemers in en met het Landschap', voormalig hoogleraar constructietechniek Cees Kleinman. „We hebben ons als stichting de taak opgelegd om alle radertjes in het landschap, iedereen die erin functioneert, als één geheel te laten draaien. Daarvoor moet je ideeën, concepten creëren waar mensen als het ware in kunnen glijden.” Debey: „We zijn eigenlijk ook een ideeën bureau. We

zeggen niet: zo moet het. We zeggen: wat zijn jullie ideeën, leg ze hier maar neer, laat weten welke hulp je kunt gebruiken.” Voor wie dat allemaal nog iets te theoretisch is, vooraf in ieder geval al één concreet voornemen: het komende decennium jaarlijks minstens honderd nieuwe hoogstamfruitbomen planten en honderd bestaande bomen 'restaureren'. De plannen van 'Ondernemers in en met het Landschap' zijn zeer positief ontvangen. Inmiddels heeft al een aantal grote partijen de intentie uitgesproken zich bij het initiatief aan te sluiten. Daaronder terreinbeheerders als het Limburgs Landschap, maar bijvoorbeeld ook het Presidium Limburgse Stroopmakers en Kasteel Terworm. De stichting gaat nu eigenaren van hoogstamboomgaarden - „Vooral ook degenen die daar nu zakelijk bekeken nog niets mee doen.” - benaderen om een zo breed mogelijk draagvlak te krijgen.